

Saavutettavuus – Indesign-ohjeet

Helsinki

Helppokäyttöisten PDF-tiedostojen luominen:

<https://helpx.adobe.com/fi/indesign/using/creating-accessible-pdfs.html>

1 Tarkista julkaisun kontrastit varsinkin jos käytät tekstiä värin päällä
<https://webaim.org/resources/contrastchecker/>

2 Julkaisun nimi

Tiedosto > Tietoja tiedostosta > Dokumentin otsikko (File > File Info... > Document Title)

3 Ankkuroi kuvaelementit taittoon

Valokuvat, kartat, tilastokuviot jne

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyn vastausmäärät Helsingissä vuonna 2019 oppiasteittain ja vertailuna vuoden 2017 vastaavat lukemat

Oppiaste	Vastausmäärä 2019	Kattavuus 2019, %	Vastausmäärä 2017	Kattavuus 2017, %
Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokka	9 116	79	7 932	73
Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokka	7 519	69	5 125	50
Lukion 1. ja 2. vuosi	5 819	*	3 809	*
Ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuosi**	642	*	1 359***	*

*Lukion ja ammattioppilaitosten kattavuutta ei voi arvioida luotettavasti, koska ei ole käytettävissä täsmällistä vuosiluokittaista opiskelijoiden lukumäärätietoa.

Laita nuoli sinisen neliön päälle ja vedä sen tekstin sekaan, johon haluat ankkuroida kuvaelementin.

4 Kirjoita kuvalle tai graafiselle elementille alt-teksti tai viesti mistä datan saa

esim. sähköpostiosoite, linkki tai selitys “Kuvion/taulukon tiedot löytyvät alla olevasta tekstistä.” tai “Kartan/kuvion tiedot saa pyydettäessä Excel-muodossa osoitteesta...”

Objekti > Objektin vientiasetukset > Vaihtoehtoinen teksti. Alasvetovalikosta Mukautettu Object > Object Export Options... > Alt Text > Alt Text Source > Custom
Lopeta aina alt-tekstilause eli vaihtoehtoinen kuvaus pisteellä.

5 Taulukot InDesignissa

Käytä tyylejä myös taulukossa. Määritä aina header headeriksi. Maalaa koko header > Taulukko > Muunna rivit > Ylätunnistimeen (tai hiiren oikealla painikkeella)
Table > Convert Rows > To Header

Heelsingissä 221 koulu- ja oppilaitosta osallistui kouluterveyskyselyyn vuonna 2019. Kyselyyn vastasi perusopetuksen 4.- ja 5.-luokan oppilaat ja heidän huoltajansa, 8.- ja 9.-luokan oppilaat sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Taulukossa 1 on nähtävillä tarkemmat vastausmäärät oppiasteittain. Vastausmäärät vaihtelevat kyselyksittäin. Huoltajien vastauksia ei ole vielä käytettävissä. Ammatillisten oppilaitoksien vastausmäärä jää huomattavasti alhaisemmaksi edeltäviin vuosiin verrattuna Helsingissä. Tämä vaikeuttaa osittain tulosten vertailtavuutta aiempiin vuosiin ja muihin oppiasteisiin; voi olla, että valikoitunut joukko ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista on vastannut kyselyyn tänä vuonna.

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyn vastausmäärät Helsingissä vuonna 2019 oppiasteittain ja vertailuna vuoden 2017 vastaavat lukemat

Oppiaste	Vastausmäärä 2019	Kattavuus 2019, %	Vastausmäärä 2017	Kattavuus 2017, %
Perusopetuksen 4.- ja 5.-luokka	9 116	79	7 932	73
Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokka	7 519	69	5 125	50
Lukion 1. ja 2. vuosi	5 819	*	3 809	*
Ammattioppilaitosten 1. ja 2. vuosi**	642	*	1 359***	*

6 Ruudunlukijat eivät lue ligatuureja – ne pitää poistaa

Indesign: Tyyliasetukset > Perusmerkkimuotoilut > Kirjainyhdistelmät (ruksi pois)
Paragraph Style Options > Basic Character Formats > Ligatures
Illustrator: Ikkuna > Tyyli > Open Type (Windows > Type > Open Type)

7 Tilastokuviot/kaaviot: Ruudunlukija ei osaa lukea Illustrator/pdf kaavioita – ne pitää “rikkoa”

Illustratorissa: Tee uusi taso (layer), kopioi tilastokuva/kaavio uudelle tasolle (Edit > Paste in place), lukitse alemmat tasot ja riko elementit ylimmällä tasolla kuvaksi (Type > Create Outlines).

Excel-kuviot voi sijoittaa taittoon kuvina (tarkista sopiva resoluutio) ja lisätä alt-tekstinä mistä datan saa (kts. kohta. 3).

8 Kuva ilman informaatiota ns. koristelukuvat

Nämä voi ohittaa. Paina kuvaelementtiä hiiren oikealla painikkeella:

Objektin vientiasetukset > Nimiöity PDF > Käytä nimiötä > Artefakti
Object Export Options > Tagged PDF
> Apply Tag > Artefact

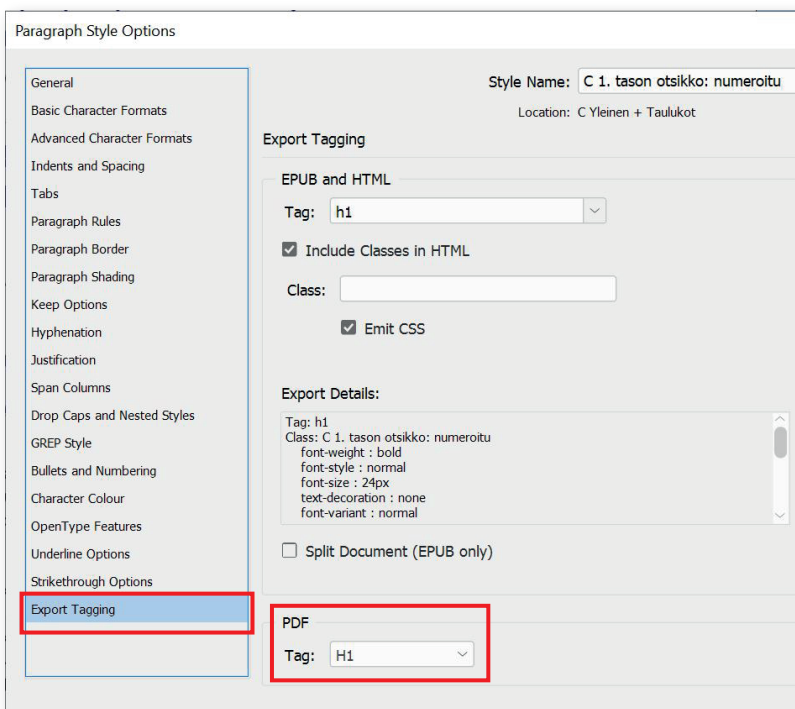
9 Nimiöi tekstielementit (nämä on tehty valmiiksi KTT:n julkaisusarjojen taittopohjiin)

Taiton otsikkotasolle määritellään kappaletyyleissä nimiö (Export Tag)

Kappaletyylit > Kappaletyyli-asetukset > Vie nimiöinti > PDF
Nimiö valitaan alavetovalikosta

Paragraph > Export Tagging > PDF > Tag

Valitse 1. otsikkotasolle H1
2. tason otsikkotasolle H2
3. tason otsikkotasolle H3 jne

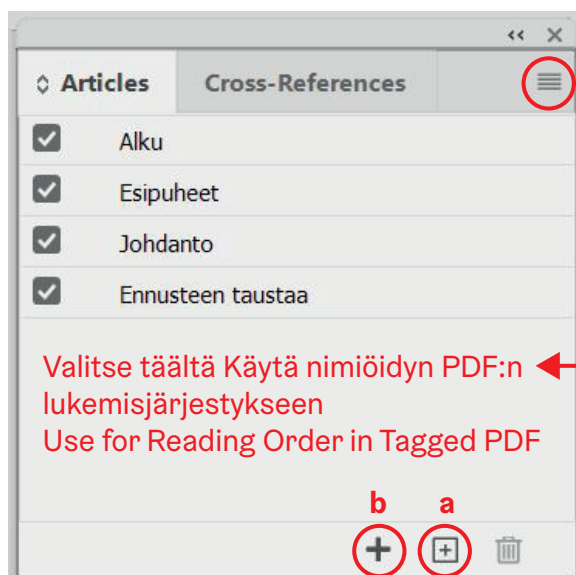

10 Määrittele lukujärjestys

Ikkuna > Artikkelit
Window > Articles

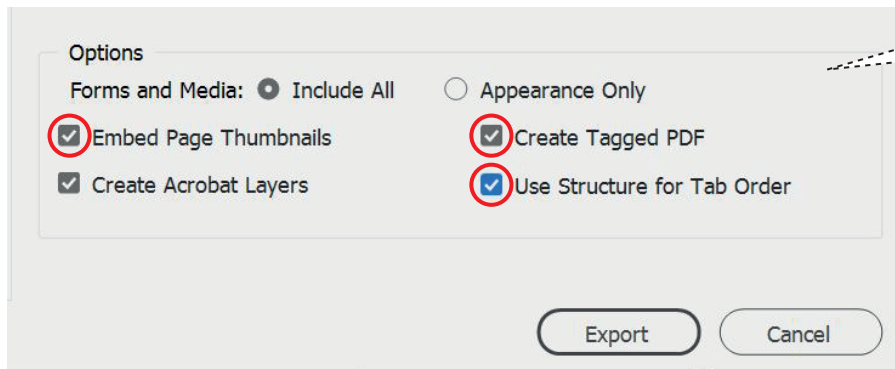
Julkaisun voi jakaa osiin Artikkelit-paletissa, jolloin järjestystä on helpompi hallinnoida.

1. Paina alalaidasta Luo uusi artikkeli -painiketta (a) (Create new article)
2. Anna osiolle nimi (osiot voi vaikka nimetä sisällysluettelosta)
3. Lisää elementit. Lisää kehys mustalla nuolella ensimmäisestä plus-merkistä (b). (Lisää valinta, Add Selection to Articles).
4. Lisäämisen jälkeen artikkelien järjestystä voi muuttaa raahaamalla.

Tallenna vuorovaikutteinen PDF

- 11** Tiedosto > Vie > Tallenna muotoon Adobe PDF (vuorovaikutteinen)
File > Export > Adobe PDF (interactive)

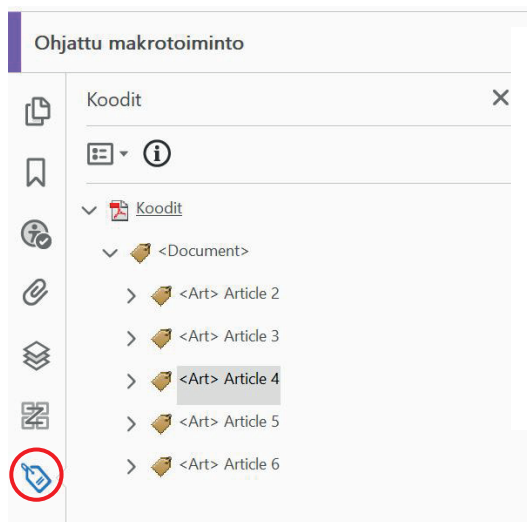
Rastita kolme alinta kohtaa ja Lähetä (Export)

- 12** **Kieliasetus Acrobatissa (jos kieliä on samassa dokumentissa monia valitse ensimmäinen kieli)**

Tiedosto > Ominaisuudet > Lisäasetukset > Kieli > Valitse kieli alasetteluvalikosta tai InDesignissa Tiedosto > Vie > Tallenna muotoon Adobe PDF (vuorovaikutteinen) > Lisäasetukset > Kieli
File > Export > Adobe PDF (interactive) > Advanced > Language

- 13** **Koodit (tägit) voi vielä tarkistaa Acrobatissa ja siirtää raahaamalla jos ovat väärässä paikassa**

Näytä > Näytä/Piilota > Suunnistusruudut > Koodit (tai hiiren oikealla painikkeella).
View > Show/Hide > Navigation Panes > Tags. Käytä näppäimistön nuolia.

Sisällys

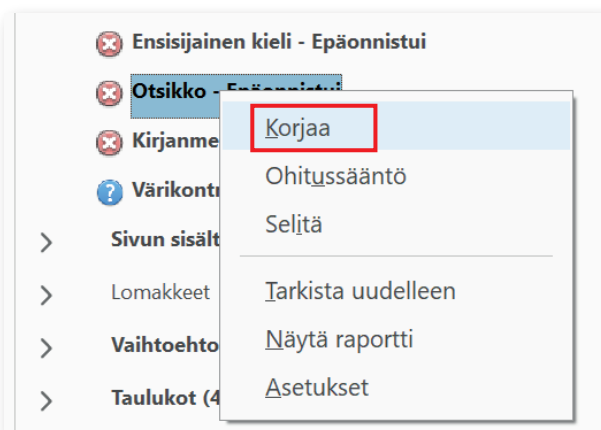
Tyytyväisyys elämään, harrastukset ja vapaa-aika	5
Tyytyväisyys elämään	6
Harrastukset ja vapaa-aika	7
Koettu terveys, elintavat ja riippuvuudet	9
Koettu terveys	10

- 14** **Testaa lopputulos**

Näytä > Työkalut > Käytettävyys > Avaa Valitse Täysi tarkistus > Aloita tarkistus
Tools > Accessibility > Full Check > Start Check

Voi yrittää korjata ongelmakohtat hiiren oikealla painikkeella > Korjaa (Fix) tai manuaalisesti

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi